

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

47 Opificu[m] (Hantwercks narren) Nole. Ad magisteriu[m] imature
p[ro]perare: de magisterio p[re]cipitare: p[ro]xio nocere: deu[m] in
p[er]ceptis [con] te[m]nere: op[er]a sua no[n] p[er]ficere: in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Opificum

Dñica secunda post octavas Pasche.

Joannis euangeliste ante portam latinam.

Stultoz infinitus est numerus. Eccō. j. Evangelium.

O Gladagesimaseptima turba stultoz ē opificū (Nātwercks narrē) Habet res quilibet duplicē pfectōem. Unā p̄mā q̄ est forma substāntialis. Aliā q̄ est ei^o opatio. Itaqz Adā creat^o hō vnā habuit opatōem p̄ncipalē / s; spūalē circa deū: aliāz corpale circa exteriora. Ideo posit^o est in paradysum vt oparet illā. Nō erat (fateor) ei illa opatio necaria: s; postqz in pctm̄ cecidit/ necessaria facta est. Vide in Antho. Circa has opatōes qdā artifices male se habēt/ nō ordinādo eas in debitū finē: neqz alijs debitis circūstātis eas vestiētes/ tramitē rectū derelinquūt/ z ad sinistra declināt. Hi sunt facti hui^o p̄ntis turme: q̄ z dinosci poterūt nolis septem.

Prima nola est: ad magisteriū immature perire. Sūt q̄ nondū fuerūt discipuli in arte/ z mox exurgunt in maḡos: qd̄ vtiqz turpe est. de elec. cū in magistz. z dis. lxj. Discz ē cū fieri magistz q̄ nunqz fuit discipul^o. Tenent ad oē dānū qd̄ inserūt ex sua impitia: nō em̄ sufficit q̄ fin posse faciūt. In oī m̄qz arte turpe ē: p̄terqz in eis q̄ respiciūt corp^o z aiām. s. theologis z medicis. Siqdē in talibz q̄cūqz vult impune surgit/ z medic^o est z theolog^o: heri chirogic^o/ hodie medic^o: heri grammatcus/ hodie curat^o z p̄dicator egregi^o/ sacerdos z p̄ntex z x̄tutū artifice. Debet esse plar^o artifer x̄tutū/ nedū in se/ sed z in alijs subditis eas faciēdo. Hoc plane magnū z singulare ē/ deo valde placitū. Prelatio em̄ se hz ad x̄tutē sicut cā efficiēs in alijs x̄tuosis: vn̄ z ip̄a platio hoz norabilis ē/ etiā in p̄sona indigna. Dicit p̄s. ix. Etbi. Dign^o ē in alijs cām x̄tutis existere/ q̄ in se tm̄ x̄tuosum eē: vt d̄r Holkot lec. lx. vj. in fine. Est artificū ad cui^o magisteriū pauci admodū tēdunt: qd̄ tm̄ p̄mū esse deberet z ei diligēter attēdendū: ip̄m ē studiū p̄bie. i. bone z honeste vite: sic em̄ capiūt p̄biam stoyci siue sapiām. Audi de h̄ Sene. in eplā. lxxvij. Nō cū vacaueris philosophādū ē: oīa alia negligenda sunt vt huic assideam^o: cū nullū t̄ps satis magnū est/ z si a pueritia vsqz ad humani eui terminos vita p̄ducat. Nō multū refert vtz diuitias p̄biam an intermittas. Est z aliud artificū/ vtiqz hui^o sp̄s: q̄: ius (vt d̄r Lactā^o) a Licrone nō acceptū: ip̄m est in miscdia. in paupes. Quā artē maximū facere debet ch̄rianus q̄ntumcūqz nobilis z diues: opificū nobile/ nobilibz z ingenuis q̄gruū/ q̄ntumcūqz eos ars dedecet at mechanica. Manū suā aperuit iopi: z palmas suas extēdit ad paupes. Ecce (hant werck) q̄grue d̄r miscdia: qz manū extēdere z apire iopi. Nūmz vt ait Ch̄yso. sup Mat. xij. exoz. xlii. Quēacmodū artificū vnus q̄sqz p̄riā artificei sui sciam nouit: sic diuites nō fabricas qz/ nec edificare/ nec texere/ nec gubernare/ nec aliud h̄mōi sciūt/ nsc. sc̄

Turba. XLVII. XVI

re dñt. Illud suū artificii atq; studiū est: vt diuitijs recepti nō debeāt ignorare. Nō est certe ais illa p̄ternēda/qua discūt opulenti p̄ferēdū in digētib; esse: p̄cipua em̄ ē z alijs artib; multo p̄stantior. Hui⁹ artis officina in celo ē: hui⁹ nō a ferro neq; ab ere instrumēta sunt/ s; volūrate sola ac benignitate mētis p̄structa. Hui⁹ mḡ Chrius ē/ z pater eius. Estote misericordes inq; sicut z pater vester q̄ in celis ē. Quodq; mirabili⁹ ē/ cū ita ceteras artes ancillat/ nō opus ē labore neq; tpe: s; sola volūtas sufficit vt discat. S; p̄spiciam⁹ etiā finē artis ist⁹. Quis igit finis hui⁹ artis ē? Celū. z q̄ in celo felicissima atq; bñissima sunt: Ineffabil' illa gl'a/spūalis thalami fulgētissimi lapides/ p̄uersatio eterna cū sponso: ceteraq; h̄mōi/ q̄ nulla oratio/ nullū flumē ingenij p̄nt asseq; q̄re a fine q̄z excellētius h̄ ceteris artificijs ē. Nā cū plures aliaz artū ad hāc solummō vitā p̄ferāt: hec etiā ad futurā vitā nos ducit. Fias ḡ in hac magister o diues.

Scda nola ē: se de magisterio p̄cipitare. Qui ita ascēdunt p̄prope/ z nondū plumati de nido exiliunt: plerūq; eo quo ascēderant/ turpiter turpi⁹ recidūt/ vt ex magistris fiant serui z discipuli. Et qd h̄ efficit q̄ tales opifices recidiūt? Hoc p̄mo: qz ad credentiā suā opa faciunt/ sic q̄ tandē mercedē nō recipiūt a p̄ductorib; suis. Ab alijs mutuo accipiūt (plēsch v̄finemē) q̄ tandē soluere nō p̄nt: itaq; in vno loco accēdūt z in alio extinguit/ tādū q̄usq; bona eoz de edib; exportant z vēdunt. Facit h̄ qz vno die in p̄uis absumere volūt vni⁹ hebdomade lucrū. In p̄ncipio nimis aggrauāt suos p̄ductores (v̄e kundē) Puro qz p̄ductor latine sit (kund) theutonice: artifex em̄ locat opa sua: is autē cui locat d̄r p̄ductor (ein kund) z alludit p̄der (kund) Itaq; suos p̄ductores p̄mitiuos aggrauāt/ nimia mercedē exposcētes: mox diuites fieri volētes: z instar musce famelice totū sanguinē erugere: immo instar aranee/ in cuius telā musca forte fortuito cadit/ talē cuiſcerare nitit: q̄ nescius ad eā declinauit. Hic igit facit/ ne alij adueniāt/ q̄s p̄monſtrācit z certiores reddit.

Tertia nola: primo nocere. Proximo inq; vicino eiusdē artis: p̄ cuius inuidiā suā mercē vilis exhibēt q̄z valeat/ dūmodo multā vēdāt/ ne alius suā vēdere possit. Quo fit in vt in foueā cadit quā fecit: siq̄dē aliū vult dānſicare z seipm dānſicat: ita vt illo in vrbe manēte ipse eidē terga v̄tre p̄pellat. Vnde in spec. humane vite ca. xxiij. autoritates scripture sacre: z si placz applica. Proxio deinde emproit: quē defraudat in reb; multis modis defraudādo/ sicut sepe nūcro docuit rōne cui⁹ tenet ad restitutōem. Hic die ad placitū de fraudib; artificū z de nimia exhibitōe mercū ita vt ultra diuidiū etiā iusti p̄h̄ more Coloniēsiū exhibeāt. Proxio tādē emproit in aia nitit dānū iferre: dū curiosa faciūt z nociua. inueniēdo nouitates: sicut in calcis: quē ad modū late z pulchre deducit h̄ris Joānes Chrysol. vbi supra dū

I Quarta nola est: deū in p̄ceptis p̄temnere. In mentē do/p̄iuratio
2 p̄tra secūdum p̄ceptū. In festa frāgēdo/laborādo/missam nō audiē
3 do. In locis sacris mercādo ꝛc. Quāta stulticia nō p̄fidere dño deo
 de alimonia/si p̄cepta eius seruauerim⁹. Sunt q̄ dicere audēt impus
 dice/s; nō impune: Nō possem me sustentari nisi mēt̄irer: male agit res
 artificis v̄itatē dicētis. Falleris plane: ⁊ deū blasphemias: non audis
 qd̄ dr: Primū q̄rite regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹: ⁊ hec oia ad. vo. Quid est
 iusticia ei⁹: qd̄ ē iusticia regni: Est p̄cepta dei seruare/nō mēt̄iri/festa
 seruare. Pascit deus bestias ⁊ volucres sine sollicitudine: ⁊ te sine mē
 dacio nō pascet/s; cū mēdacio: Credis diuiti ⁊ potētī hōi si dr: p̄fide i
 me ⁊ te nō dimittā: p̄cipue si bon⁹ est: si dicta instrumētis firmer: ⁊ deo
 oipotētī/optimo ⁊ diuissimo nō credis/q̄ tibi p̄misit alimoniā: ⁊ l̄ris fir
 mauit p̄ euāgelistas suos ⁊ cācellarios. Quālis hec dei p̄tūmelia:

X Quinta nola est: opa sua nō p̄ficere /s; oia solū ad oculū ⁊ apparen
 tiā facere. Jō curāt q̄ tales sunt/qualr ⁊ q̄lia faciāt dum: mō plura faci
 ant: iactāt se q̄ fecerint tot calceoz paria/tot caligas aut toraces: non
 at̄ qualr facta sint/p̄tra dei sui creatoris morē. Esto p̄fect⁹ sic ⁊ ego p̄
 fecer⁹ sum. Et dei p̄fecta sunt opa: sic ⁊ tu p̄fice opa tua. Venit qdā ad
 Apellē ⁊ ei picturā ondit/quā festināt tpe h̄cui fecerat. Respondit ei
 Apelles: Vtideo q̄ paz̄ studiū apposuisti: mix q̄ in tātillo citā tpe non
 plēs eiusmodi q̄ feceris fecisti. Fateoz oēs volūt vili emere/ḡ oia vi
 lia sūt ab opificib;.

Sexta nola est: in suo artificio nō p̄scuerare. Debet q̄s ab initio ad
 B̄aptari artifiū ad qd̄ apt⁹ nat⁹ est. Nā qd̄ natura negat nemo felicif
 audet: est aut̄ q̄s a natura aptior ad vñū q̄ alterz. Sic sic em̄ natura
 naturās dñs de⁹ iuxta suā sapiam oia in ordine disposuit: vt huma
 nū genus sit q̄si vnū corpus mysticū multa h̄ns ⁊ diuersa mēbra ad
 diuersa officia q̄ deputent/ s̄m deductōem Apli ⁊ B̄ersonis p̄ma in
 dustria de practica mystice ⁊ cāticordo: ⁊ b. Tho. p̄tra Gen. Debet er
 go inq̄ aptari qlibet huic officio ad qd̄ apt⁹ nat⁹ esse videt: q̄nis diffi
 cile sit h̄ dijudicare ad qd̄ q̄sq; sit aptus. Vt̄de vbi s̄. in p̄ma industria
¶ B̄erso. Si em̄ p̄riū sit/vt q̄s cogat̄ in sibi incongruū officiu: sepe fru
 stra hoc fiet. Legit apd̄ Strabonē/regi Egypti filiū natū esse: quem
 nullo studio trahi posse ad artes liberales serūt vel sciētificas/s; incli
 nabat̄ natura ip̄a ad artē fabrile: videbatq; libēter fabros: ⁊ ad eos cū
 poterat declinabat. Idq; rex p̄spiciēs/de sapiētū p̄silio cū suo arbitrio
 reliq̄t. Qui tā famosus in arte fabuli euasit: ⁊ tā egregia machinaz fer
 ramētōz p̄sidia patri attulit/vt lōge plus ei ex illa arte q̄ ex militia p̄
 fuerit. Nimir; alij ad alia apti sunt/q̄s forte sua naturalis incliatio ad
 alia inuitat: q̄ si magna tētāt/deficiāt necesse ē. Deb; ḡ attendere vnus
 q̄sq; in se/ad qd̄ incli⁹ natura inclinat̄. Vñ Ambro. Vnusq;sq; ingenū
 suū nouit: ideo ad id se applicet qd̄ sibi aptū videt. Et Cicero: Ad suā

Turba XLVII. XVII

cuiusque naturā filiū est oē reuocādū. Et Seneca. Male rīdēt coacta
ingenia: reluctāte em̄ natura virtus labor est. Nec ille. Iussit ita (ni fal
lor) facere. Psal. ciiij. dū ait: Scribit hō ad opus suū et opatiōem suam.
Suam inquit. ad quā aptus est: nā opatio exterior: hōis (ptc. iij. ti. viij
c. i. §. ij.) p̄t dici sua. §. s. sibi uenit p̄pter inclinātiōem et aptitudinē na
turale ad illā. Delectatio fm̄ p̄hm̄ p̄ficiat op̄: cū ḡ q̄s inclināat ad vnū
opus nō malū naturāl̄ (cum natura delectabil̄ op̄et applicādo se ad
illud exercitiū) puenit ad p̄fectiōem illi⁹ artis. Sicut em̄ a natura ha
bem⁹ inclinātiōes ad virtutes: vñ vnus magis ad vnā vt ad iustitiam;
alius ad humilitatē/alius ad misericordiam/magis q̄ ad alias: p̄p̄ qd̄ di
xit Job. xxxij. Ab infāntia creuit mecum miseratio: et de utero matris
egressa est mecū. Et Seneca. Semina in nobis virtutū sunt sparsa: s̄ ex
ercitio n̄o postea p̄ficiunt. Sic etiā fm̄ Albertū magnū/hoies a na
tura dociles inclināat ad scias varias fm̄ q̄atātē p̄plexionū. Nā melā
colici ad poeticas/slegmatici ad morales/sanguinei ad naturales/cole
rici ad mathematicas vel mechanicas. Ita et ad cetera opa mechanica
et artes vn⁹ inclināat magis ad vnā/ali⁹ ad aliā: et naturali instinctu
et diuina p̄uidētia etiā disponēte ad pulchritudinē vniuersi et ostēsiō
nē sue sapie/q̄ tātas et tā varias opatiōes artificū inspirauit mētibus ho
minū. Crear ḡ hō ad opatiōem suā: et ego dixi in suo artificio. i. ad eaz
artē quā iudicat sibi magis p̄uenire et placere: et in tali studeat p̄seuer
rare. O p̄ter em̄ in opib⁹ et artib⁹ instātiā h̄c et p̄seuerātiā. Nā vt
d̄t Anaclet⁹ papa. In vnoq̄q; artū ope mater inuenit instātia. distin
lexriij. nihil. Quēadmodū allegat Anth. §. iij. vbi s̄. Ita fieri hortat
Psal. cū ait: Usq; ad vesp̄erā. i. vsq; sero p̄tinuādo/nō p̄p̄ operando
et subito dimittēdo. Vel vsq; ad vesp̄erā. i. vite terminū. Hoc ē p̄tra
aliq̄s fatuos n̄os instabiles/q̄ oī die mutāt vnā artē: hodie coci/cras
lanij:hodie barbitōsores/cras mercatores:siles filio incōstātie/de q̄ s̄
audiuistis. xij. J. Quē cū pater ei⁹ posuisset ad opa diuerse artis/subi
to atcedebat cū vnā inchoabat demū oēs reuocēs. Interrogante pa
tre qd̄ facere velle: r̄ndit se velle fieri asinū vt saluam ferret. Nō ḡ sic
infatuari op̄t/s̄ p̄seuerare et diligēt̄ vsq; ad finē p̄ficere. Siqd̄ cū
aliq̄s in opib⁹ alicui⁹ licite artis bñ viuēdo p̄seuerat vsq; ad vesp̄erā
.i. finē: tūc facto sero. i. vita deficiēte d̄t dñs: Voca oparios/et da eis
mercedē. s. gl̄e. Matth. xx.

Septima nola. opa sua nō debite signare. Signū debitū quo q̄sq;
debet opa suū signare/est intentio recta: nisi em̄ h̄ signo signatū fuerit/
opus suū bonū nō est. Si oculus tuus fuerit nequam. i. intētiō/totū
corpus tenebrosū erit. Testis est Ambrosi⁹. Intentio tua operi tuo
nomen imponit: si enim mala fuerit intentio/vtiq; opus malū erit.
Est igit̄ intentio bona signaculū boni operis. Et quali inquis intēti
one bona opera mea signabo: Respondeo q̄ duplici: sicut videmus

cantrifusores stamineas suas signare scutellas/signo col civitatis. s. z si
 gno suo pno: sic dupliet intentōe signa opa tua: z in oi exercitio artis
 habeas rectā intentōem/ vt ppter deū fiat. Sic ē finis remotus z vlti-
 mus: fm illud Apli. j. Cor. x. Omnia q̄ facitis in x̄bo vel ope/ in glō-
 riam dei facite. Declara ex Tho. ij. sniaz/ z alijs. z quomodo nō req̄ra-
 tur semp actualiter/ sed v̄tualiter hec intentio. Hoc est cōmune signū
 civitatis dei: nisi em̄ hoc signo signatū sit opus/ vtiq; meritorū non
 erit vite eterne: etiā si de ḡne bonū esset/ moraliter: q̄m̄ non desint q̄
 etiā dicūt id bonū nō esse: vt Grego. de Arimino. Dicūt em̄ hāc cirū/
 stātiā vltimi finis necessariā esse nedū ad esse meritorū/ s; etiā ad eē
 bonū moralr. Intentio/ vt ppter aliqd̄ rōnabile fiat: debet em̄ finis p-
 pinquus opatōis esse aliqd̄ rōnabile/ vt subuēcio sue necessitatis vel p-
 rimoz: fm illud Ephe. iij. Operet̄ manib; suis vt habeat vnde tribu-
 at necessitatē patienti. Cū em̄ oia agāt p̄ finē: hō q̄ facit op̄ agricul-
 ture/ lamificij/ artis fabulic/ z hm̄r: finis p̄pinquus intētus ē fructus
 seu lucy. z recte ait Eb̄s Lu. x. z Ap̄s. j. Tim. v. Dignus ē operari-
 us mercede sua. Finis mercedis sue debet esse/ vt ex ea possit se z ali-
 os gubernare z puidere fm statū suū. Finis sustentatōis sui z suoz
 debet esse/ vt possint viuere x̄ruose. Finis x̄ruose viuēdi ē p̄secutio gl̄e
 vt em̄ d̄t Augu. sup Joā. Ad h̄ debet q̄sq; h̄n viuere/ vt d̄ctur ei semp
 h̄n viuere. Et sic de p̄mo ad vltimū debet homo cr̄ire ad opus suum
 ad gl̄am dei. Nec An̄tho. Tu adde/ vt finiat in amore amicitie dei: s; q̄
 q̄ deducūt moderni doc. Gabriel/ Dinckelspūbel z alijs: quēadmodū
 z alibi creberrime deduri. Sic vt ponas tres fines subordinatos. s. vt
 uere meritorie h̄ p̄ grām/ alibi p̄ gl̄am: vt fiat volūtas in te eterna-
 liter. Sic docet d̄ns Jesus signare opa tua: Primū q̄rite regnum dei
 zc. Sic Paulus vt dictū ē: Omnia in gl̄am dei facite. Sic sic scti mar-
 tyres illi marmoz/ c̄sores/ q̄ appellant̄ q̄ttuor coronati: q̄z festū celes-
 braē. viij. Nouēb. Claudi/ Nicostrat/ Symphonianus atq; Castor
 suā artem municbāt signo crucis: in noie Jesu opabant: q̄ fiebat q̄ et
 optime operarent. Sup q̄ Simplicius genilis eiusdē artis admirās
 ait: Adiuro vos p̄ deū solē/ vt q̄s iste sit deus dicatis mibi: in cui⁹ no-
 mine vos tam h̄n operamini. Lunq; eos cognouisset in nomine Jesu
 opari/ z esse ch̄ianos: ex eoz hortatōnib; baptizat⁹ ē a Cirillo/ in no-
 mine patris z filij z sp̄s sancti. Sic sic z tu o artifex opare oia opa in
 noie d̄ni: nō tm̄ p̄sidera qd̄ facias/ s; q̄ faciēdo tēdas: vt ait b. Bern̄.
 Sed ais: si sic agēdū esset z deus p̄ oculis habendus/ nunq; mibi gau-
 diū ess; hui⁹ seculi/ sed semp tristitia: nunq; beata societas. Uex qd̄
 sed postea tristitia tua tp̄alis in eternū gaudiū p̄uertet: vt d̄t d̄ns in
 euāgelio. Sic tps̄ pariedī vt mulier/ cū tristitia z luctu salubri operā-
 do: alibi cū gaudio merces recipiēda. Beati q̄ lugēt: qm̄ ipi p̄solabun-
 tur. Non hic patria/ sed exiliū: non hic ciues/ sed peregrini. A delitijs

Turba. XLVII XVII

igitur gaudijs et societatis huius mundi abstinendum: alibi ciues sanctorum et doctorum
mestici dei non habent. Audi Petrus in epistola performater ad Corinthios in euangelio
loquente et exhortante: Obsecro vos tamquam aduenas et peregrinos etc. Serui
subditi estote. Ecce hec omnia quibus omnes precipue tamen artifices et plebeios
respiciunt seruos. Non sumus igitur fatui sed sapientes: quatenus hic per humilia
opera mereamur alibi in eternum exaltari. Rogemus dominum.

Domnica. iij. post octavas Pasche. Seruatij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccles. i. Euangelium.

Quadragesimo octaua turba stultorum est: seductorum. (Uersifier
narrare) Una monstrata est duplex. Una ad dextram ad celum: ar-
cta in principio/in fine lata: qua Christus gregem suum minat. Alia
ad sinistram/omino straria: que minat diabolo suos/adiuuante eum
mundo et carne et mala consuetudine: et eorum multitudo sicut in caelo est: ut
nunc deductum est. Sunt itaque qui non suis peccatis periret/et alios seducunt per viam
hanc: per mali exempli exhibitionem et scandala que perhibent. Qui. vij. nolunt dinoscuntur.

Prima nola est: ex intentione et proposito seducere ad mortale: instrumē-
ta diaboli/que videntur tanquam incediaris Christi inimici. Namque Christus ad vi-
am eternam a peccatis ducit: illi de via iusticie ad peccata inducunt/grauiissimi
peccatores. Placet deo sacrificium animarum/quo ei afferunt zelosi: e contrario igitur qui
seducunt animas/grauiissimis penis puniuntur: expediret plane ei qui talis est quod
mola asinaria etc. Et qui sunt tales: ipsi sunt qui pueros per luxuriam seducunt
christi: docet eos se masturbare/fornicari et ceteras pudendas abominatio-
nes/que in eternum non periret. Quibus grade delictum (quod dominus tam diligenter
proplex est dicentes: talium est regnum celorum) seducere et corrumpere. Sunt secundo illi qui
perstant occasione peccandi passionarij: eos inducentes sciēter ad iram/blasphē-
mias/ebrietates/vina falsantes/aut fortiori vino diluētes. Sic qui femi-
nas prius ad concupiscentiam vobis alliciunt aut moribus/que alijs de se solū cōt-
venialia: per intentionem aut malā efficiunt eis mortalia. Terno illi domini qui
fatuos naturales inducunt ad actum de genere suo peccata mortalia existētes
scilicet fornicationem/blasphemias/dana primorum notabilia: quibus cum fatui
illi mortali non peccent: illos tamen qui eos inducunt ad exercitia talium actus
vni puro peccare.

Secunda nola: ex intentione et proposito siue aduertēter aliquē seducere
ad veniale. Si quis inducit alium per peccatum veniale ad peccatum veniale/
peccat veniale: sicut per vobis iocosum alium quis mouet ad sile dicendum vel
risum vel letitiam ineptam siue irrationabilem. Si autem per tale quod de genere suo est ve-
male/puta per vobis iocosum/intederet primum a tristitia releuare: aut alio
sibi bono fine: non iam seduceret sed potius reduceret: aut in via dei fortissi-
care. Sicut fecisse legitur beatus Bern. faciens cespitare fratrem quendam: ut dicit
Bonauentura. in. ij. sententiarum. scilicet et aliquis hoc est actus eutrapelicus. Si autem per mortale
quis vult alium inducere ad veniale/sicut faciunt qui per detractones aut alia